

Norske hovedlinjer for FNs klimakonferanse (COP 29)

Partsmøtet (COP 29) under Parisavtalen, Klimakonvensjonen og Kyotoprotokollen finner sted 11.-22. november i Baku, Aserbajdsjan. COP 29 vil bli viktig for å følge opp de kollektive budskapene fra den globale gjennomgangen fra COP 28 i Dubai, samt å beslutte et nytt kollektivt finansieringsmål.

På COP 28 i Dubai konkluderte landene den første globale gjennomgangen av framgang under Parisavtalen. Det ble enighet om et «veikart» med kollektive budskap for å holde verden på sporet av å begrense den globale temperaturstigningen til 1,5 grader Celsius. Dette gir viktige signaler til landene, så vel som ikke-statlige aktører, om blant annet å styrke arbeidet med utslippsreduksjoner og klimatilpasning, samt å øke støtten til utviklingsland.

Parisavtalen forplikter landene til å se hen til den globale gjennomgangen når de skal utarbeide nye klimamål. Landenes nye klimamål skal leveres i 2025, som gjør neste års COP 30 i Brasil til en viktig milepæl for at verden kan begrense temperaturstigningen til 1,5 grader. Samtidig er det i år at målene utformes. Fristen for å melde inn målene er i februar 2025. COP 29 blir derfor en viktig mulighet for å gi politisk påtrykk for at de målene som nå utarbeides blir tilstrekkelig ambisiøse. De tre COP-presidentskapene, FAE, Aserbajdsjan og Brasil har inngått samarbeid i en «troika» for å sikre kontinuitet og for å levere på det de kaller «Mission 1.5». COP 29 beskrives gjerne som en «muliggjører» («enabler») av ambisjon og gjennomføring i linjen som strekker seg fra signaler gitt på COP 28 til levering på COP 30.

I oppfølgingen av den globale gjennomgangen diskuteres det hvordan erfaringene fra den første gjennomgangen kan gi innspill til utformingen av den andre globale gjennomgangen som starter opp i 2026. Det er også en diskusjon om oppfølging av de kollektive budskapene fra beslutningen fra COP 28. Norge vektlegger at beslutningen fra den globale gjennomgangen må følges opp i alle deler av klimaarbeidet, både innen og utenfor klimaforhandlingene. At landene skal se hen til den globale gjennomgangen når de utarbeider nye klimamål er allerede et krav som er forankret i Parisavtalen. Norge mener at oppfølging av den globale gjennomgangen i forhandlingene først og fremst bør gjøres i relevante arbeidsstrømmer, programmer, komiteer og forhandlingsspor. I diskusjonene om «Dialogen om den globale gjennomgangen (UAE-dialogen)» mener Norge at dialogen kan være en arena for å vurdere den *samlede* framdriften i oppfølgingen av den globale gjennomgangen.

Klimafinansiering er viktig både for å utløse ambisjon og for gjennomføring. Det viktigste forhandlingsspørsmålet på COP 29 vil være fastsettelse av *nytt kollektivt klimafinansieringsmål*, til erstatning for det nåværende målet om å mobilisere 100 mrd. USD årlig i klimafinansiering fra industriland til utviklingsland. Nivået for det nye globale målet og hva målet skal omfatte, samt hvem som skal bidra med klimafinansiering, er nøkkelspørsmål i forhandlingene om det nye finansieringsmålet.

Norsk hovedlinje er at det nye målet må bidra til en økning i klimafinansieringen som reflekterer hva som er nødvendig for å nå Parisavtalens langsiktige mål. Derfor bør målet inkludere et tallfestet mål for offentlig klimastøtte til utviklingsland, men også et globalt mål for investeringer som er nødvendig å oppnå Parisavtalens langsiktige temperaturmål og mål om klimatilpasning. Det må også stilles krav til fremvoksende økonomier. Norge ønsker at bidragsyterne til det offentlige støttemålet må utvides utover de industrilandene som i dag

bidrar til det nåværende finansieringsmålet på 100 mrd. USD (dvs. de land som var OECD-land i 1992). Norge er åpen for å vurdere ulike løsninger for å reflektere en slik utvidelse.

Utslippsreduksjoner er tema i flere forhandlingsspor, og vil på COP 29 også ha en tydelig kobling til at landene skal melde inn nye klimamål i 2025. For Norge er det viktig at COP 29 bygger videre på signalet om utslippsreduksjoner fra det klare resultatet fra Dubai. Det er særlig viktig at COP 29 støtter opp om arbeid med landenes nye klimamål. Dette kan for eksempel skje gjennom understreking av forventinger til hva landene kollektivt må levere i 2025 og anerkjennelse av landenes arbeid med å utarbeide nye mål er noe av det som bør komme ut av diskusjonene om utslippsreduksjoner i Baku. Det er også viktig å anerkjenne sammenhengene mellom ambisjoner og gjennomføring, herunder betydningen av teknologiutvikling- og overføring, kapasitetsbygging, investeringer og finansiering. En viktig oppgave for partene er å enes om hvordan diskusjonene om muligheter og barrierer for utslippsreduksjoner kan nedfelles i en beslutning under arbeidsprogrammet for utslippsreduksjoner. En slik beslutning bør reflektere oppfølgingen av den globale gjennomgangen på utslippsreduksjoner fra COP 28, blant annet på energiomstilling og stans av avskoging. Dette er globale innsatsområder som ikke skal fordeles på landnivå.

Forhandlingene under arbeidsprogrammet for utslippsreduksjoner har vært krevende og har lite eller ingen fremgang, ettersom substansielle budskap på utslippsreduksjoner blokkeres av noen land. Det kan derfor være nødvendig å finne andre forhandlingsspor som kan reflektere oppfølgingen av enigheten om energiomstilling og avskoging fra Dubai. En mulighet er å også gjøre dette gjennom det nye Teknologiiimplementeringsprogrammet (TIP) som ble besluttet i den globale gjennomgangen.

Norge v/klima- og miljøminister Tore O. Sandvik har sammen med Sør-Afrika v/minister for skog, fiskeri og miljø Dion George takket ja til forespørsel fra det aserbajdsjanske COP-presidentskapet om å lede de politiske konsultasjonene om utslippsreduksjoner på COP 29 i Baku.

Arbeidsprogrammet for rettferdig omstilling preges av ulike tolkninger av rettferdig omstilling og hva arbeidsprogrammet skal resultere i. For Norge er det viktig å løfte frem rettferdig omstilling i arbeidslivet, etablering av anstendige og høykvalitetsarbeidsplasser i tråd med nasjonale prioriteringer, inkludert gjennom sosial dialog, sosial beskyttelse og anerkjennelse av arbeidsrettigheter.

Samarbeid mellom land om utslippsreduksjoner under artikkel 6 er viktig for at land kan øke sine ambisjoner under Parisavtalen. Norge legger vekt på at det allerede er vedtatt et omfattende regelverk for samarbeid mellom land om utslippsreduksjoner under artikkel 6 på COP 26 i Glasgow i 2021 som ble utdypet på COP 27 i Sharm el-Sheikh i 2022, og som i stor grad gir de nødvendige regler for **markedsbasert samarbeid mellom land**. Dette regelverket (under artikkel 6.2) er tilstrekkelig til at Norge allerede kan gjennomføre slikt samarbeid. Det kan imidlertid vært nyttig med noe mer utdyping og klargjøring av øvrig regelverk, samt regelverk for standardisert rapportering. I praksis vil mange av temaene som diskuteres kunne løses utenfor forhandlingene, for eksempel i avtaler mellom land. Det vil lettere kunne tilpasses ulike former for samarbeid.

Det viktigste under COP29 blir å få beslutninger om rammer for metodikk og opptak av klimagasser for FN-mekanismen som dokumenterer og utsteder kvoter (artikkel 6.4). Beslutninger er avgjørende for å få mekanismen fullt operativ slik at vi også kan bruke denne. Norge ønsker et registersystem som gjør at en kan følge utslippsenheter det handles med i sanntid og som kan brukes av alle.

Det blir også viktig å ha framgang i arbeidet med **klimatilpasning** på COP 29. Framdriften bør baseres på eksisterende prosesser og komiteer, særlig tilpasningskomiteen. Et to-årig arbeidsprogram for å utvikle gode målesystemer/indikatorer for å måle framgang mot det globale målet for tilpasning er i gang. På COP 29 vil det ikke leveres resultater av arbeidsprogrammet, men det vil være viktig å bidra til arbeidsprogrammets framdrift på dette møtet. Tilpasningsplaner legger grunnlaget for tilpasningsarbeidet i mange land, men det er langt igjen før alle utviklingsland har utarbeidet slike planer. Det er et mål at alle land skal utvikle nasjonale tilpasningsplaner innen 2030. På COP 29 skal det være en gjennomgang av arbeidet med å utforme og gjennomføre tilpasningsplaner. Det er viktig at disse blir bra slik at det hjelper flere land til å utarbeide slike planer. Det er sentralt at den nasjonale planleggingen på klimatilpasning fremmes, bl.a. gjennom revisjonen av arbeidet med nasjonale tilpasningsplaner. Det er også viktig at det kan vises økning i finansiell støtte til klimatilpasning.

På **tap og skade** relatert til klimaendringer ble etableringen av et nytt fond det viktigste resultatet fra COP 28. Norge var aktivt med i utformingen av fondet og sitter nå i styret for fondet. Styret har i løpet av 2024 kommet godt i gang med oppbyggingen av fondet. Det er ventet at partene på COP 29 vil anerkjenne arbeidet som er gjort. Mange vil nok også oppfordre til økt støtte til fondet, utover hva som allerede ble annonsert på COP 28. Det skal også foretas en gjennomgang av rammeverket for Warszawamekanismen for tap og skade. Det er viktig at det gode arbeidet knyttet til for eksempel til klima-migrasjon og fordrevenhet videreføres, og at mekanismens arbeid fortsetter å inkludere aktørene som jobber med relevante problemstillinger.

Presidentskapet for COP 29 har utarbeidet ni ulike erklæringer og fem partnerskap som skal lanseres **under handlingsagendaen** som et bidrag til handling for å øke ambisjonene. Erklæringene og initiativene er utarbeidet i nært samarbeid med relevante FN-organisasjoner. Erklæringene omfatter temaer som bygger på og i liten grad overlapper med tidligere presidentskaps arbeid. Dette gjelder erklæringer rettet inn mot et nytt lagringsmål for energi (1500 GW basert på G7s forslag), energikorridorer, digitalisering, turisme og utslipp av metan fra avfall. Formannskapet har også utviklet fem partnerskap som omfatter finansiering, bl.a. etablering av et nytt fond som oljeprodusenter vil bli bedt om å bidra til, paraply for ulike jordbruksinitiativer (Harmoniya) og klima, fred og sikkerhet, samt økte investering i humankapital for å adressere klimakrisen og bygge motstandsdyktige samfunn. Fra presidentskapets side har kobling til forhandlingssporet blitt vektlagt i utarbeidelsen av erklæringer og partnerskap. Det legges opp til deltakelse fra norsk side på relevante lanseringsarrangementer i regi av presidentskapet og andre samarbeidsaktører. Fra norsk side vil det lanseres et nytt initiativ; «Initiativ for globale utslippsreduksjoner». Gjennom initiativet skal Norge bidra til å utløse varige utslippsreduksjoner i utviklingsland, gjennom samarbeid under Parisavtalens artikkel 6. Initiativet omfatter kapasitetsbygging, programutvikling og kvotekjøp fra partnerland.

Utviklingsministeren vil delta på relevante arrangementer i tilknytning til handlingsagendaen, særlig innenfor prioriterte temaer som matsikkerhet. Norge har bl.a. sammen med Brasil og Sierra Leone påtatt seg lederrollen i Alliance of Champions for Food System Transformation som følger opp «Emirates Declaration on Sustainable Agriculture, Resilient Food Systems, and Climate Action» som 160 parter har sluttet seg til. Norge arbeider for at klimaendringene må bekjempes uten å true matproduksjonen, og det er viktig å styrke klimafinansiering rettet mot matproduksjon innen både klimatilpasning og utslippsreduksjoner.

Å respektere og beskytte **menneskerettigheter** er grunnleggende i både nasjonalt og internasjonalt klimaarbeid. For Norge innebærer dette også at FNs Klimakonferanser skal gjennomføres på en måte som ikke bryter med menneskerettigheter, inkludert rettigheter som ytrings- og forsamlingsfrihet. Norge understreker viktigheten av meningsfull deltakelse og engasjement fra sivilsamfunn i klimaforhandlingene. Norge arbeider også for å fremme urfolksrettigheter, likestilling og barns rettigheter i de ulike beslutningene under klimaforhandlingene.

Over tid har vi sett at antall dagsordenpunkt og mengden arbeid har økt betydelig uten at dette nødvendigvis har medført flere resultatet på bakken. Norge jobber derfor aktivt for å redusere arbeidsmengden i UNFCCC.